

RDEČI PRAPOR

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Na očitna za avstro-ogrske kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine prave. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopis se ne vrača, inserati. Enostopna petlit-vretina (širina 88 mm) za enkrat 30 vin., večkrat po dogovoru.

Glasiilo jugoslovanske socialne demokracije.

68. številka.

V Ljubljani, v sredo, dne 26. avgusta 1908.

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Dunajska cesta številka 20.

Pozor!

Pozor!

V četrtek, 27. t. m. točno ob 1/8. zvečer
bo v areni „Narodnega Doma“

Ljudski shod

s sledečim dnevnim redom:

1. Draginja, vlada in ljudstvo.
2. Velesrbska zarota in jugoslovanska socialna demokracija.

Sodrugji in somišljeniki!

Draginja v Ljubljani je ostala izza Vaših zadnjih sijajnih manifestacij neizpremenjena. Agrarni izkoriščevalci se pripravljajo še na nove napade, na novo podraževanje živeža, v vladajočih krogih pa ni nikjer opaziti znamenja, da bi se oderuhom postrigel greben. Zato ne sme ljudstvo držati križem rok, temveč se mora pripraviti na odločen boj za svoje interese.

Na Hrvatskem je začela Rauchova vlada pod pretvezo nekake fantastične »zarote« preganjati vse, kar ne pleše, kakor žvižgajo Rauchovci in klerikalci; tudi v naše sodruge na Hrvatskem se je začela že zaletavati in mi, ki smo jim najbližji, ne moremo gledati teh progonoj ravnodušno, kakor komedijo na gledališkem odru. Prav sedaj je naša dolžnost, da jim pokažemo svojo neomajno solidarnost.

Shod je torej zelo važen in treba je, da se ga udeležite vsi! Iz Vaše polnoštevilne udeležbe naj nastane sijajna manifestacija za teptane pravice narodov in za svobodo potlaččenega ljudstva.

Ta shod bo izraz Vaše nepremagljive solidarnosti.

Vaša socialistična in človeška dolžnost je, ne le da se udeležite shoda, ampak da tudi živo agitirate povsod za sijajno udeležbo, s katero počastite sami sebe.

Ob obeh točkah se bodele seznanili z veleznanimivimi podatki.

Na svidenje v četrtek v areni »Narodnega Doma«!

Sklicatelj.

Klerikalna organizacija.

Te dni je zboroval v Düsseldorfu nemški katoliški shod. Tako se namreč imenuje vsakoletni kongres nemške katoliško-klerikalne stranke. Z Bogom, vero in religioznostjo nimajo ti zbori ničesar opraviti in nikoli niso imeli, zato pa njih važnost ni prav nič manjša. Klerikalci sami ne prikrivajo, kaj pomenijo ti zbori. Potrebni so jim, da pregledajo in prestejejo svoje bojne čete, pretehtajo silo svojih organizacij; da napravijo bilanco preteklosti in začrtajo enotno smer prihodnosti za svoje politično delo; in navsezadnje in posebno še, da v impozantni paradi pokažejo nasprotnikom svojo moč. V vsem tem se katoliški shodi prav nič ne razlikujejo od zborov drugih političnih strank; razlikujejo se le v zunanostih, v tem namreč, da delajo malo več trušča in hrupa, da hodijo pred zastopniki organizacij črni kaplanje, da govore na shodih kardinali in škofje in da se zbor odvarja ter zaključuje s slovesno mašo.

Kar so hoteli klerikalci s svojim letošnjim zborom doseči, so dosegli — imponirali so samim sebi in svojim nasprotnikom. Resnica je, da je malokatera stranka tako vplivna na zunanost in tako čvrsta v sebi, kakor je nemški centrum. Takšno, kakor je danes, jo je napravila njena bogata politična preteklost in jo je napravilo dosledno in uspešno organizatorično delo.

Nemškimi klerikalci ni bilo zmirom tako na rožicah postlano, kakor jim je bilo še pred par leti in kakor je našim avstrijskim od nekdanj in najbolj še dandanes. Bismarck je hotel siloma raz-

biti njih politično organizacijo, a posrečilo se mu je prav tako malo, kakor uničenje socialne demokracije. Pokazalo se je, kar se je moralo pokazati: da je vsako nasilno zatiranje kakršnegakoli političnega ali socialnega stremljenja nesmisel in da izpod pritiska plane ogenj še višje. Tako je nemška klerikalna stranka izšla iz »Kulturkampfa« zmagovita in močnejša, nego kdaj poprej. Dolga leta je gospodarila na Nemškem, dokler ni pred poldrugim letom kancelar Bülow združil proti nji vse ostale meščanske stranke ter jo potisnil v opozicijo. Ampak tudi v tej rahli in prisiljeni opoziciji se ji ne godi slabo; kajti večina je v sebi razcepljena, nima nobenega enotnega cilja in novega »Kulturkampfa« si živa duša ne želi.

Ves ugled nemških klerikalcev pa izvira od njih organizacije; ona je bila temelj njih politične moči v odporu in v napadu; v živi in trdni organizaciji jih doslej še nobena meščanska stranka niti od daleč ni dosegla. Seveda je bilo klerikalcem organizatorično delo že od vsega začetka tako olajšano, da se je moralo posrečiti. Cerkvena organizacija je zavedno in dosledno postala ogrodje politične organizacije — in glavno delo je bilo opravljeno brez posebnega napora in brez velikih stroškov. Ali nemškim klerikalcem se mora priznati, da niso običali v tej komodni in enostavni obliki organizacije, temveč da so pridno zidali naprej. Bolj nego klerikalci katerekoli dežele in posebno bolj nego naši avstrijski, so dokazali bistro razumevanje socialnega razvoja. Njih delavske strokovne organizacije ne živé samo na papirju; klerikalna delavska društva niso le, kakor pri nas v Avstriji, klaverna štafaza kaplanom in fajmoštrom; zgodilo se je že mnogokrat, da so v klerikalnem taboru organizirani delavci dokazali proletarsko solidarnost s svojimi tovariši. Seveda — kolikor globlje se uživljajajo ti delavci v resnično proletarsko mišljenje, toliko bolj uvidevajo, da živé in se organizirajo tudi lahko brez kaplanov in brez pridige. Na zboru v Düsseldorfu jim je kardinal Fischer že s prikritimi besedami očital to pregrešno željo po osamosvo-

PODLISTEK.

Strahovi.

Svarilo vsem rodoljubnim Slovencem.
Opomin vsem dobrim katoličanom.

Dalje.

VIII.

Socialistični svet.

Se se zdi marsikomu neverjetno, da bi socializiranje delavnih sredstev bivstveno učinkovalo na družabno življenje. Najprej se jim zdi nemogoče, da bi se tako silno izpremenila lastninska pravica, čeprav se je v preteklosti že neštokrat predrugačila. Taki skeptiki naj le, če nočeje natančno študirati ekonomistične zgodovine, pomislijo na državne okupacije in aneksije, na padec fevda in odpravo tlake, na odpravo suženstva, na vojaške rekvizicije v času vojne, na podržavljenje železnic, pošt, na državne monopole soli, tobaka, alkohola, na prisilno ekspropriiranje v državnem, deželnem ali občinskem interesu, pa se jim ne bo zdelo ne strašno, ne nemogoče, da bi družba prevzela ostala prometna sredstva tako kakor železnice, ostale industrije tako kakor tobak ali sol in izmenjevalna sredstva tako, kakor je danes denar državna prerogativa.

Ampak če v današnji družbi živé in v njenem duhu misleči ljudje kenočno priznajo dokazom ve-

ljavo in začno verjeti, da je podružabljenje delavnih sredstev mogoče, se jim naenkrat izpremeni to, kar je bilo prej veličansko, v malenkost. Misleči, da je stvar strašansko modra, začno razkladati, da življenje ni samo gospodarstvo; na dnevni red pridejo »višji cilji«, ideali, duševna plat življenja; socializem je hipoma degradiran. Kaj se bo — vprašujejo — tedaj izpremenilo? Morda bodo res vsi ljudje siti, ampak kakšno bo življenje? Vse se bo sukalo samo okoli gospodarstva; zavladal bo najpustejši materializem, želodec bo najvišji bog in bolj je, poginiti lakote s srcem, polnim idealov, kakor pa živeti v taki surovi puščobi.

Ne vprašujmo, kakšni so včasih ideali takih idealistov. Gotovo je pač, da se marsikdo izmed njih le zato ne ukvarja z vpraševanjem želodca, ker mu ni treba. Ampak če ne stoluje njegov bog v kuhinji, ga najdemo v banki, v kateri ima shranjene svoje tisočake in pomnoževanje tistih lepih papirjev je njegova glavna skrb. Ideale priporoča drugim ljudem, koliko jih ima sam, pa ne ugane nihče. Toda vse to nas le malo briga; da je v sedanjih družbi le redkokdaj zlato, kar se sveti, itak vemo. Vendar pa se godi tudi v sedanjem svetu marsikaj, kar temeljito pobija teorijo o absolutnem in izključnem materializmu socializma.

Spomnimo se, da se bojuje za uresničenje socializma tisti del človeštva, ki prenaša največ muk

in težav. To seveda ni čudno. Velekapitalist je z današnjim redom vsaj relativno zadovoljen, pa si ne želi, da bi se izpremenil. Tisti, ki jih najbolj tlači beda, imajo največ interesa, da bi izbredli iz nje. Drugače niti biti ne more, kakor da se organizirajo v prvi vrsti delavci.

Ampak kdo more reči, da v tej organizaciji ni idealizma? Zlasti v prvih začetkih je življenje organiziranega delavca, socialnega demokrata prav tako mučeniško, kakor je bilo življenje starih kristjanov v dobi rimskih, novi veri sovražnih cesarjev. Morda še bolj. Kajti vse moči gospodujoče družbe se združujejo zoper njega. Gospodar mu odpoveduje delo; oblasti ga preganjajo s hišnimi preiskavami, s sodnijskimi procesi, z zaporem in z ječo; politični nasprotniki, celo nezavedni tovariši ga sovražijo, zbadajo, zasmehujejo in zaničujejo. S celo družino zabrede včasih v najstrašnejšo bedo. Od mesta do mesta roma, da bi našel dela in kruha, a kjerkoli potrka, se zapirajo vrata pred njim, ker je v njegovi delavni knjižici njemu neznanu znamenje, da je »nevaren puntar in socialist«. Koliko energije in koliko čistega, svetlega idealizma je treba, da ostane s svojo lakoto, ob žalostnih pogledih svoje žene in ob joku svojih otrok zvest sam sebi in svojemu prepričanju! Kakšno notranjo moč mora imeti socializem, da vzgaja take junake!

Dalje.

jenju. Letos so še korakale njih čete za kaplani — kdo vé, koliko časa se! Letos so še kaplani vodili svoje čete — socialni razvoj pa gre naprej in kaplani bodo obležali na cesti.

Natanko po nemškem vzorcu so prikrojili svoje organizatorično delo naši avstrijski klerikalci — in v njih imenu se je v Düsseldorfu pater grof Galen debelo pobahal z doseženimi vspehi. Naravnost hlastno pa se pote in trudijo naši ljubi slovenski talarjevci, da bi s trdno črno mrežo prepregli vse slovenske pokrajine. Pri delavcih imajo malo sreče — in tako pač tudi ostane! Toliko bolj uspevajo med kmeti, kjer doslej nimajo resnega nasprotnika. Socialni demokratje se nimamo od klerikalcev ničesar učiti; ampak ob pogledu na düsseldorfsko parado klerikalnih organizacij si ponovimo staro resnico, ki velja za nas bolj nego za vse meščanske stranke: da le na organizaciji sloni vsa politična in socialna moč; da bomo le na temelju organizacij sezidali poslopje svoje prihodnosti. Po tej resnici se ravnajmo, v njenem smislu delajmo in tem prej bo zmaga naša!

Politični odsevi.

Deželni zbori češki, galiski, salcburški, stajerski, koroški, moravski, sleski, predarlberski so sklicani na 15. gornjeavstrijski, tirolski in goriski na 22. septembra, bukovinski na 5. oktobra. Ker se snide državni zbor baje 3. novembra, se pričakuje za deželne zbere daljše zasedanje. Največje zanimanje je za češki deželni zbor, od katerega je lahko odvisno marsikaj za bodoči razvoj razmer v državnem zboru. Ne le kako se bodo gledali Čehi in Nemci, temveč tudi kako bodo razue češke stranke, ki so v državnem zboru združene, nastopale v deželnem zboru, je važno za bodočnost v parlamentu.

Boj zoper anarhiste je, kakor smo že poročali, zopet na Češkem na dnevnem redu. Zaprti so jih, kolikor so jih mogli dobiti in sedaj se vodi sodnijska preiskava. Razni meščanski časopisi znajo toliko povedati o vspehu te preiskave, kakor da nima preiskovalni sodnik nič drugega opraviti, kakor smokom poročati «zapimivosti». Po stari avstrijski navadi se dela tako, kakor da bi se bilo policiji posrečilo, zaprečiti strahovito nevarnost. A kdor pozna anarhistično gibanje na Češkem, vé že davno, da so tisti ljudje nevarni samo delavcem, kateri jim sedajo na limanice. Odgovarjajo jih namreč od organizacije in jih tako ovirajo v boju. Poročila o preiskavi pa pripovedujejo, da so imeli zveze s španskimi, portugalskimi in ameriškimi anarhisti, s katerimi so občevali v nekakem tajnem jeziku, ki ga pa preiskovalni sodnik še ne razume. Policija misli, da je dobila samo tiste spise in pisma v roke, v katerih ni nič hudega; seveda «sluti», da morajo biti tudi «nevarni» spisi na svetu. Zdi se nam, da se bo vsa afera končala s precejšno blamažo policije.

Zakaj ima država vedno denarja, ni dandanes nič kaj težko uganiti. Najhitreje je pripravljena na izdatke, če jih zahteva militarizem. Ko je zgorel Zeppelinov zrakoplov, so se oglašali nekateri «patriotje» v Avstriji, da je naša država zastala v tej stroki in da je to nad vse sramotno ter da se mora to takoj popraviti. To je bila militarizmu voda na mlin. Že nekaj časa imamo vojaški zavod za zrakoplovbo, ki je doslej res storil prav malo pozitivnega. Ampak sedaj se mora to izpremeniti. Zenialnega človeka, ki bi rešil vprašanje zrakoplovbe, sicer Avstrija ne more pričarati. Ampak vojaški zavod se lahko izpremeni v zrakoplovbeni bataljon. Lahko se poveča število častnikov in moštva, lahko se pomnože izdatki. Noben pameten človek ne podcenjuje Zeppelinovega izuma; dokazal je, da se človek res lahko dvigne v zrak in da tam lahko plava v tisti smeri, ki si jo je sam izbral. Napredek je na vsak način velikanski. Ampak vprašanje zračnega letanja s tem vendar še ni definitivno rešeno; danes še se ne more reči, ali bo balon ali zračna ladja boljša in bolj praktična. Zato je nezmislno, razsipavati denar v take namene tam, kjer ni pogojev za uspeh, zlasti kjer ni izumiteljev, ki bi bili že dokazali, da res kaj znajo. Značilno je pa tudi to, da so se polastili vprašanja vojaški krogi. Tako je pač vedno v kapitalistični družbi; ob vsakem izumu, ob vsaki iznajdbi vzdigne najprej militarizem nosove kvisku in začne vpraševati, če bi se dalo s tem pospešiti ubijanje ljudi. Stara je želja človekova, plavati po zraku kakor ptič; če bi se ta želja izpolnila, bi se v družbi, ki služi ljudstvu, razmišljalo, kako more tak izum koristiti človeštvu. V kapitalistični družbi pa je prvo vprašanje, če se bo olajšala moritev. Pa pravijo, da se godi v sedanji družbi vse po božji volji. Lepa tolažba!

Madžarska vlada nadaljuje preganjanje nemadžarskih narodnosti. Kako se ji hlače tresejo, dokazuje to, da se boji že gasilnih društev. V Blauendorfu na Sedmograškem je razpustila ognje-gasno društvo, ki je rumunsko, češ, da je nevarno državi. Ker predsednik ni hotel prostovoljno izročiti knjig in računov, so žandarji zaplenili knjige, denar in zastavo. In madžarstvo nemadžarske države je rešeno do prvega strahu.

Srbski zunanji minister Milovanović misli obiskati avstrijskega ministra za zunanje zadeve barona Ährenthala. Z ozirom na to, da so razmere med Avstrijo in Srbijo še vedno čudno napete, utegne biti ta sestanek važen.

Kaj bo s srbsko trgovinsko pogodbo, je še vedno neznan bogovom. Dolgotrajna posvetovanja so imeli avstrijski ministri, a do zaključka niso mogli priti. Trgovske zbornice, trgovska društva, industrialne zveze pošiljajo vladi peticijo za peticijo, naj uveljavi pogodbo, a vlada se ne gane sem, ne tja. Pravi se, da prigrvarja grof Ährenthal, minister za zunanje zadeve, avstrijsko vlado, naj uveljavi pododbo s 1. septembrom, a gospod baron Beck se menda tako boji agrarcev, da se ne upa nič storiti brez njihovega dovoljenja. Od uveljavljanja pogodbe je odvisno, ali se bo smela iz Srbije vpeljati vsaj omejena množina zaklanega mesa, ali ne. Ampak odvisni so od tega tudi interesi domačih industrialcev, katerim ostane srbski trg zaprt, dokler ni pogodba potrjena. Po vsem svetu pospešujejo države industrijo, brez katere dandanes ni narodnega bogastva; tudi Avstrija se rada igra zaščitnico industrije, kadar zvišuje industrijske colnine; sedaj, ko bi lahko pomagala industriji brez žrtev, brez obremenjevanja prebivalstva, sedaj, ko se interesi industrije celo vjemajo z drugimi interesi prebivalstva, se vlada ne more odločiti, da bi storila korak, ki je potreben. Agrarci imajo torej pri nas pravico, ne le podraževati ljudstvu živila, ampak tudi preprečevati ljudstvu zaslužek. Izvenredno plodovita sezona naše industrije je že pojenjala; tuptam se kažejo znamenja krize. Že se dela v nekaterih tovarnah manj kakor po navadi. V tem je seveda največja nevarnost za delavce. Pa tudi nevarnost za državo, kateri se v dobi krize vedno znižujejo davčni dohodki. Že zaradi svojega gospodarstva bi vlada morala skrbeti, da podpre industrijo. A živ krst ne vé, kaj bo. Če bi agrarci kaj zahtevali zase, bi se takoj začeli vsi ministri priklanjati. Za interese ljudstva se pa gospodu baronu Becku ne mudi.

Zaradi velikosrbske zarote zepirajo še vedno ljudi. Dan na dan. Človeku, ki le količkaj premišluje, se zdi vse to zelo čudno. Recimo, da je zarota resnična. Kako to, da čakajo ljudje, ki so se je udeležili, da jih pridejo zapret, ko bi vendar lahko pobegnili? V Srbijo res ni daleč in zaradi take reči bi bili tam na vsak način na varnem. Preiskava traje vendar že tako dolgo in časopisje piše toliko o njej, da bi morali poznati nevarnost. In vendar se ji ne izognejo. Če se ima to pred očmi, si človek ne more misliti nič drugega, kakor da je zarota izmišljena, ali pa da je kakšna otročja igrača grozovito pretirana. Fabrikacije je v stvari na vsak način prav mnogo in ker ima vsa afera v prvi vrsti koristiti Rauchu, je lahko uganiti, kdo je fabrikant te komedije.

Mladoturški odbor razglašal svoj program, ki obsega sledeče točke: 1. Ustava, ki ima za podlago vlado naroda. 2. Odstranitev senata. 3. Svoboda političnih družb, ne da bi bile v nasprotju z društvenim zakonom iz leta 1876. 4. Najširša izvedba uprave vilajetev v zmislju članka 108. 5. Vsi otomanski podložniki, ki so dovršili 21. leto, imajo volilno pravico brez obzira na svoj socialni položaj, na premoženje in na posest. Izvzeti so samo tisti, ki nimajo civilno pravnih pogojev. 6. Turški jezik je uradni jezik države ter se rabi v dopisovanju in na razpravah. 7. Meje vilajetov ostanejo dokler se ne izpremene po sklepu parlamenta. 8. Vsi otomanski državljani imajo enake pravice in svobode brez razlike pasme in vere. Vsi so enaki pred zakonom, imajo enake pravice in dolžnosti in dosežejo po svojih zmožnosti lahko vsako državno službo. Nemohamedanci zadostejajo vojaški dolžnosti po dotičnem zakonu. 9. Ob znižanju izdatkov za vojaške namene se utede vojaške razmere na suhem in na morju po finančnih sredstvih, po politični situaciji, po geografskem položaju države in po njenem stališču v evropskem koncertu. Vojaška služba se toliko skrajša, da ne bo skrajšanje škodljivo izvežbanju vojakov. 10. Vlada ima skrbeti za varstvo delavcev vseh strok. 11. Odobrava se načelo, da dobe kmetje zemljo ter se v ta namen izdela poseben program, po katerem, se izvrše spremembe v zakonodajstvu glede javnih posestev, mrtve roke in civilne liste. 12. Vpelje se pavšalno plačevanje davkov takoj po sestanku parlamenta v vseh pokrajinah, kjer je mogoče. 13. Vse šole so pod vrhovnim nadzorstvom države. V vseh elementarnih šolah je oblatoričen pouk v materinskem in v turškem jeziku. V mešanih in visjih šolah služi turški jezik za podlago. Ustanove se šole za učitelje in učiteljice ter strokovne, kmetijske in trgovske šole.

Shodi.

Proti draginji! V četrtek, ob pol 8. uri zvečer se vrši v areni «Narodnega doma» velik javni ljudski shod proti draginji. Sodrugi, skrbite, da bo udeležba obilna!

V Zagorju ob Savi bo v nedeljo popoldne na vrtu gospe Weinbergerjeve javni ljudski shod z dnevnim redom: Zadnje zasedanje državnega zbora. Poročala bodeta državni poslanec Ludvik Tuller in strokovni tajnik sodr. Anton Kristan.

Shod podružnice slikarjev in pleskarjev se je vršil minulo nedeljo v Novakovi gostilni na sv. Petra cesti. Podružnični predsednik je v daljšem govoru poročal o delovanju podružnice ter pozviljal člane na marljivo delo v prosepah ciljev podružničnih. Strokovni tajnik sodr. Anton Kristan pa je v daljšem poročilu obrazložil delovanje moderne delavske organizacije. — Nadejati se je, da se bo podružnica slikarjev in pleskarjev od sedaj za naprej se lepše razvijala nego se je.

Seja strokovne komisije bo zopet v petek zvečer ob 8. uri v prostorih združenih organizacij na Resljevi cesti št. 22 (pri Petriču). Prosi se, da se seje udeleže vsi člani komisije.

Strokovno tajništvo.

Iz stranke.

Strankin davek Sodrugi pri Petriču 2 K 50 vin. — Zidarji za julij 10 K. — Sodrugi v Spletju 20 K. — F. B. K 1:20 — S. T. 12 K. — Opozarja se vse organizacije, da točno odračunavajo strankin davek. Naslov je: Fran Bartl, Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

Iz volilno-okrajne organizacije ljubljanske. Odbor se je v seji, dne 22. avgusta sledeče konstituiral: sodr. J. Petrič (predsednik), Anton Kristan, Ivan Mlinar, I. Mudrovič in Fr. Bartl, (blagajnik). — V seji se je napravilo več potrebnih sklepov, ki se bodo sodrugom naznanili na posvetovanjih, ki se bodo vršila prihodnje dneve. — Vse zadeve, tičeče se ljubljanske volilno-okrajne organizacije naslavljati, je na J. Petriča, Resljeva cesta št. 22.

Dopisi.

Z Dolenskega. Avstrijske vlade redkokdaj iz lastne inicijative kaj ukrenejo, kar čas zahteva. Od začetka do sedaj so bile glavna opora kat. duhovništvu v vladanju narodov v Avstriji in tudi drugod. Redke so izjeme. «Lieber eine Wüste, als ein Land voll Ketzer,» je dejal v 17. stoletju Ferdinand II. in: «die Menschheit bedarf von Zeit zu Zeit starker Ädlerlässe, sonst wird ihr Zustand entzündlich und es bricht sogleich der liberale Wahnsinn aus,» je dejal Franc I., živeč v 18. stoletju. Ali vse velike moči teh avst. vlade ne morejo kaj proti zakonom, ki vladajo v razvoju gospodarstva in s tem vsega življenja človeške družbe. — Gimnazije, ki so stvori pojenjajočega tlakarskega gospodarstva, tudi v Avstriji nimajo več toliko veljave kot učilišča, kakor so jo imele, ko še meščansko delo ni bilo na poti v industrijo, od rokodelstva do tovarne. Razvile so se gimnazije iz srednjeveških samostanskih šol. Ko je bilo treba tlakarski gospodi odvzeti sodstvo, ko so kralji prihajali do večje moči, ko so kralji odvzeli fevdalcem davkarsko in vojno moč kmeta, so morali imeti tudi več uradništva. Meščani so imeli svoje šole, ki so bile prikladne rokodelstvu, trgovstvu, a še ne dobro razvitih realk. Naukom v starih jezikih se je dodalo nekaj realnih predmetov in tako so nastale gimnazije. Gospodarstvo se je razvijalo iz rokodelstva do tovarne. Nov človek, tovarniški delavec, je nastopil. Ta je zahteval, da se učenje starih jezikov opušča in goje le realni nauki. Nastale so realke, katere je posebno podpiral trgovec. Ali te realke so bile bolj v zakotju. Duhovnik, uradnik, ki sta dobivala svojo splošno omiko v gimnazijah, sta krepko nastopala za veljavo gimnazij. Te srednje šole so bile neka vzgojevališča aristokratizma v tem pomenu, da je sin kmeta in meščana dobival v njih neko omiko, ki mu je dajala prednost pri vladanju mase in pridobivanju boljših uradniških mest. Realke, ki so v mestih nastajale in višje tehnične šole so manj veljale. Ali ko tehnik v velikanski industriji, v prometnih sredstvih, ko intenzivna, vrtnarska kmetija po svojih strokovnih in visjih šolah pokažejo svoje velike moči, stopijo realke in tehnike, kmetijske šole na prvo mesto. Delavec zahteva omiko, ki jo rabi v svojem delu; tovarniški delavec zahteva, da je šola vsem pristopna in za fante in dekleta enotna. Ena glavnih zahtev delavstva postane šola za vse. Hud boj je nastal med prijatelji gimnazije in prijatelji realk. Zatrjevalo se je, da je nauk starih jezikov velike važnosti, ker so imeli Grki in Rimljani veliko kulturo in ker je vežbanje v teh jezikih samo na sebi veliko vredno za razvoj možganov. Nebroj knjig se je v tem boju spisal. Realke so pa le zmagale in gimnazije morajo tudi v Avstriji stopiti na drugo mesto. Vlade morajo računati z veliko maso. Ta ni več flegmatično bitje, iz nje prihajajo že dlje časa nove misli, iz nje nastajajo iznajditelji, prejšnji razredi rode malo dobrih duševnih moči, talent je zdaj v masi. In te mase berejo, se duševno razvijajo proti smotru: vsi delati, vsi uživati! Te mase se tudi ne dajo več z moko kunj v beg pognati — in njene ideje so znane povsod, kjer le nekaj ljudi iz mase svoje delo opravlja, tudi med vojniki.

Vsi argumenti učiteljev starih jezikov ne premorejo nič, ako zahteva razvoj gospodarstva šolo, ki služi v prvi vrsti rokodelstvu, delavstvu v tovarnah, v trgovinah in kmetom, ki morajo zdaj, da pridelajo živila za toliko milijonov ljudi več proti prejšnjemu malemu številu, gojiti naravoslovne nauke že v šoli in se vežbati za bodoče praktično kmetovanje. Poti do ljudske, srednje in visoke šole morajo biti odprte vsakemu otroku in brezplačne morajo biti. In enotne. Te zahteve se bodo gotovo

uresničile, ker jih misleči ljudje iz mase propagirajo in teh mislečih je vedno več in več.

Tako se ni čuditi da je naše sedanje naučno ministarstvo sklenilo, vstvariti več realnih gimnazij, v katerih se ne bode več gojila grščina, latinsčina pa le nekoliko, mesto tega pa se bodo učili jeziki večih živečih narodov in posebno nauki realk. Dalje misli ministarstvo vstvariti nekaj «reformiranih gimnazij», v katerih se bodo v visjih razredih naprej učili gimnazijci in realci. Vsem učencem teh srednjih sol pa bo odprta univerza, tehnika, visja kmetijska šola, tako da realci, ako zna latinsko, lahko postane tudi duhovnik, jurist. Sedaj bode že odpadlo latinsko in grško označevanje stvari.

Tako je zmagalo razvijajoče se gospodarstvo tudi v šolah.

V Novem mestu se bode zidalo novo poslopje za gimnazijo. Da bi naučne oblasti pri tej priliki mislile na to, da v Novem mestu ustanove namesto gimnazije realno gimnazijo! Na Dolenjskem sta gimnazije v Novem mestu in v Kočevju. Kočevci sami ne morejo podati toliko učencev, da bi se izplačalo zanje vzdrževati gimnazijo. Ko pridejo ljudje do vlade, ki ne bodo prodajali za glasovanje v parlamentu dobrobiti narodov, bodo tudi glede kočevske gimnazije drugače ukrenili in nemara dejali, da je za Nemca jako dobro, če zna tudi kak slovanski jezik, kakor bo tudi majhen Slovenec prišel do spoznanja, da mu je treba tudi znanja laščine, nemščine. Ali v Novem mestu bi realna gimnazija donasala velike koristi. Vsakdo ve, da gimnazijec, če ponesreči med potom, ni za drugo rabo, kakor za pisarja ali kadeta-vojaka. Nauki so taki, da se ne rabijo za drugo delo in nemara napravijo tudi fantiča nekako ošabnega, da bi ne prijel za pljug ali v delavnici za dleto ali žago. Tudi za trgovino so za nič. Realec, ki ne more izdelati, je za vsako ročno delo. Večino bolj nadarjen h fantov iz kmetije pošlje učitelj veronauka na novomeški gimnaziji v Alojzijevišče in v skofovo gimnazijo. Večinoma postanejo duhovniki, večkrat prav veseli ljudje, ali pravemu produktivnemu delu so odvzeti. Naš kmet določi rad najboljšo glavo za lemenat. To ni prav; kmetija bi morala najboljšje svoje ljudi obdržati v sedanjih časih doma. Ali to bo trajalo, dokler se ne prestavi tovarna, zadruga na kmetijo in ne ustavi ta preselitev toka ljudi iz kmetije v mesta. Novomeška gimnazija dobiva za prosvetne višje nauke le še od uradnikov kako boljso glavo, ali od meščana; redko kak kmetijski talentirani fant ostane v Novem mestu do konca. Malo abiturientov vzgaja ta gimnazija. V novejšem času, ko se je bilo bati, da zapro gimnazijo, spuščajo več fantov skozi vrata na vseučilišča, ali včasih jih je bilo kaj malo. Torej dosti fantov, ki morajo k vojakom ali v pisarne. Škoda jih je; kot realci bi koristili domači trgovini, kmetiji, rokodelstvu, vstopali bi v tovarniško delo. Povsod bi jim bil boljši kruh in več koristi za občji blagor.

Na Dolenjskem, kjer prebiva do 200 tisoč ljudi in je dobra zemlja, imamo tudi dosti premege, imamo moči v Krki, ki se bodo gotovo izkoriščale, ko spelje železnica čez Suho Krajino-Ribnico-Loški potok do Trsta; pri nas se bodo tudi tovarne vdomačile. In naše ljudstvo je spretno v ročnih delih. Vzemimo velikolaški, ribolški okraj! Trgovci je naš kmet jako dober. Realna gimnazija bi blagotvorno učinkovala v Novem mestu, kjer bi s kmetiškimi šolami na Grmu v zvezi marsikatero dobro moč podala kmetiji, kjer bi mnogim fantom pomagala do boljsega kruha. Dolenjska pošilja dosti ljudi v Ameriko. Manj bi jih slo tja, ako bi bilo več strokovnih sol v deželi in če bi sli, bi bili duševno boljše oboroženi, kakor pa, če hodijo po svetu kot ubogi anafalbeti. Realna gimnazija bi razvila jako lepo duševno življenje na Dolenjskem.

Kranjska stavbinska družba.

Kranjska stavbinska družba je «vzor» kapitalističnega podjetja, če se smatra brezobzirno profitarstvo in neusmiljeno izkoriščanje delavstva za glavni znak kapitalizma. Ob vsakem delavskem gibanju v Ljubljani je bila Kranjska stavbinska družba voditeljica podjetnikov, ki so brez lastnega poguma sledili njenemu direktorju in se dali čisto naščuvati na boj, ki je bil zanje povsem nepotreben. Med ljubljanskimi delodajalci je razširjeno mnenje, da je to podjetje najbolj moderno in zato poklicano, da vodi. Semtertja se je zaneslo se med delavci mnenje, da je Kranjska stavbinska družba vsaj z industrijskega stališča nekako napredna. Da je ta nazor napačen, pa ve, kdor pozna razmere v stavbinski stroki v Ljubljani in ker je koristno. da ne vzrastejo taki nazoru prebujno, naj nekoliko pokažemo, kako je pri tej družbi, ki zasleduje ne le kapitalistične, temveč tudi nacionalistične, sevda nemško-nacionalistične namene.

Na Vrtači ima omejena tvrdka svoje delavnice, v katerih robotajo delavci za njen profit prav po vzoru nekdanjih sužnjev. Brez posebnega zatrjevanja je umevno, da je dobičarska spekulacija nekako vodilno načelo družbe, ki hoče iz delavske moči iztlačiti kolikor je le mogoče.

Delokrog stavbinske družbe obsega večinoma erarična poslopja. Nekateri njeni člani imajo, kar je javna tajnost, prijazne stike v visokih krogih in temu slučaju ima družba zahvaliti, da se ji oddajajo taka dela. Nekoliko vpliva na to nedvomno tudi njen «nemški» značaj, ki se popolnoma vjema s germanizatoričnimi tendencami naše vlade. Vse-

kakor pa diši vse skupaj nekoliko po protekcionizmu.

Ako bi bila stavbinska družba odvisna samo od privatnih naročnikov, bi bila njena usoda že davno zapečaten. Kajti taki ljudje si ogledajo naročeno delo bolj natančno in izvršbe te tvrdke bi jih slabo zadovoljile. Če bi vprašali mizarske delavce, ki so delali pri raznih ljubljanskih podjetnikih, bi pač izvedeli, da se menda nikjer ne rabi tako slab, moker material, kakor pri kranjski stavbinski družbi. Kar se tiče manipulacije z lesom, spada stvar v posebno poglavje, ki se ne opravi kar miagrede in mu posvetimo ob priliki posebno pozornost.

Za delavce, ki iščejo po pravici trajno ekzistenco, je važno, da se tej družbi ne more prisoditi nikakršne bodočnosti več, kajti privatnikom manjka zaupanje vanjo, eraričnega dela je pa čim dalje manj.

O kvalifikaciji tehničnega in upravnega osebja se ne more povedati kdove kaj ponosnega. Na čelu upravi stoji ravnatelj, ki daje s svojim ravnanjem čeli družbi značaj. Gospod Pammer zahaja rad na Dunaj na zborovanja «Industriellenbunda» in je zelo počaščen, ako sme biti navzoč in poslušati, če veže kak klerikalni minister otrobe pred zbranimi kapitalisti. Če se vrne od take predstave, misli, da nosi s seboj patent za krotenje in preganjanje delavcev. Ali od cloveka, ki ima voditi poslovanje neke tvrdke, bi se moralo najprej zahtevati, da pozna svojo stroko bolje kakor tisti, katerim zapoveduje. To bi bilo važnejše, nego pritiskati delavcem palec na oko. Gospod Pammer je izučen trgovski sotrudnik; to je pač vsega spoštovanja vreden stan, ampak znanje, ki je potrebno ravnatelju stavbinskega podjetja, bi moralo biti pač obsirnejše in temeljitejše, kakor si ga je pridobil. Zato bi bilo tudi zanimivo, kako je gospod Pammer napravil svojo kariero.

Glavni Pammerjer «souffler» je blagajničar Medica, ki ima tehnične izobrazbe prav toliko, kolikor ravnatelj. Največ spretnosti kaže, kadar se prepira za žive in mrtve z delavci, ki prihajajo od kake stavbe, kjer se nikoli ne vjemajo račun. Po mnogih pritožbah delavcev je znano, da rajši izplačuje manj kakor več in sicer manj, nego je delavec prepričan, da mu gre.

Če prištejemo še nekoliko polirjev, ki so izučeni čevljarji, ima takorekoč ves tehniški štab kranjske industrijske skupaj. S takimi kvalifikacijami ni čudno, da podjetje peša.

Ravnatelj in blagajničar pa tudi nista družbi prikupljena zaradi izvenrednega tehničnega znanja, temveč imata drugo lastnost, ki je pri kranjski stavbinski zelo važna; oba sta namreč «velika» Nemca. Sicer pravijo o gospodu Pammerju, da je Ločan, o Medici pa, da mu je zibelka tekla v St. Petru na Krasu; delavcem pa je znano, da smatra oba Slovence za nekaj tako inferiornega, kakor da bi bila sramota, ne biti German.

V takih razmerah je povsem nemogoče, da bi podjetje napredovalo. Vzroki so pa tudi še drugi in o njih se še zmenimo. Rectus.

Umetnost in književnost.

«Primož Trubar in slov. ljudstvo». Pod tem naslovom je izšla zelo poučno pisana brošura v založbi Del. tiskovne družbe v Ljubljani. Cena komadu 8 vin. Če se več komadov naroči, se dovoli znaten popust. Opozarjamo vse sodruge na to brošuro, ki je naj v sedanjih Trubarjevih dneh kar najbolj razširijo med slovensko ljudstvo.

Pesmi Jesenka-Doksova. Leta 1905 so izšle te ljubke pesmi pesnika Jesenka, ki mu je bilo vodilno načelo: Kar mi je v srcu, to mi bodi v besedi! — Zal, da ta lepa knjiga še ni razširjena med slovenskim svetom. Založnik te knjige gospod Ivan Bonač, knjigovezec v Ljubljani, bo sedaj začel knjige razposiljati cenjenim domoljubom na ogled. — Čisti dobiček, ki ga prinese prodaja Jesenkovih pesmi, je namenjen njegovi osiroteli mnogoštevilni rodovini. (Jesenko je ostavil 7 nedoletnih otrok.) Cena elegantno vezanemu izvodu je samo 3 K, s pošto 20 h več. Knjigo je dobiti v vsaki slovenski knjigotrnici. — Kdor prejme knjigo, naj je nihče ne vrne, temveč naj pošlje zanjo malenkostni znesek!

Domače stvari.

Goriški deželni zbor je sklican na 22. septembra. Kako bo zboroval, je seveda drugo vprašanje. Liberalci in klerikalci so si zaradi novega deželnega odbora še sedaj v laseh in «Soča» napoveduje tako radikalen nastop liberalcev, da se bo tresla vsa Gorica. Seveda so liberalci vedno tako radikalni, dokler zadostujejo besede; kadar je treba dejanj, so znali še vedno zobati iz rok. Zato se tudi sedaj ni bati prav prehudih neviht po Goriškem. Preden se snide deželni zbor ali pa ko se snide, se bodo liberalni in klerikalni gospodje že pobotali, kakor so se drugje.

Kranjski deželni zbor ni med tistimi, ki so sklicani na jesensko zasedanje. Saj na Kranjskem menda nič ni zaostalo v upravi in v zakonodajstvu tekoma dolgoletne obstrukcije. Seveda je sklenjena volilna reforma in klerikalci nočejo, da bi se v

deželnem zboru še kaj godilo, dokler nimajo svoje absolutne večine. Ampak če mora biti tako, zakaj se tedaj zavlačijo dopolnilne volitve, da bi prišel deželni zbor do dela? Kadar gre za kak zakon, ki ga rabijo klerikalci za svoje namene, znajo kmalu doseči sankcijo. Dosegli bi jo tudi za svojo izdajniško reformo in volitve bi bilo že davno lahko razpisane. Ampak sedaj nima gospoda časa za agitacijo, sedaj mora počivati in zato mora čakati vsa dežela. Zares, vesele razmere so to!

«Slovenskemu Narodu» odgovori na njegov nesramni sobotni članek, iz katerega diše vsi smradovi tržaške narodnjakarske kuhinje, najprej naš tržaški dopisnik, potem pa že povemo še mi svojo. Za take lumparije se ne bo prizanašalo ne tržaskim organizatorjem stavkokazov, ne njih čednemu ljubljanskemu zagovorniku.

Agrarci tarnajo; razvija se namreč tudi v poljedelstvu že razredni boj. Ze leta in leta govorijo agrarci o kmetijskih interesih, kadar posegajo ljudstvu v žep. Kadar se zvišuje colnina ali zapirajo meje, se to godi «zaradi kmeta». Podraževanje živil z vsakovrstnimi umetnimi sredstvi je «zaradi kmeta». V poljedelstvu ni razlike med bogatinom in revežem. Naenkrat vstajajo kmetje, ki nočejo več verjeti tem agitacijskim lažem. Ne vstajajo še na Kranjskem, kjer je ogromna večina kmetov še zapisana klerikalcem, ampak puntajo se na Češkem. «Konzervative Korrespondenz», ki služi fevdalnim veleposestnikom, tarna tako: «Agrarni stranki vžrašča nov nasprotnik, ki se ne sme podcenjevati: Organizirani «chalupnici» (kočarji, kajzarji) in mali kmetje, katerim se čisto pridružujejo tudi kramarji in rokodelci na deželi. Agrarna stranka je v svojem jedru stranka velikih kmetov, ki je vplivala s svojo gospodarško veljavo in s svojim socialnim pomenom tudi na druge razrede prebivalstva po deželi in zlasti na posle. Ti razredi so ji sledili tudi pri volitvah in so pogostoma pomagali agrarnemu kandidatu do zmage. Sedaj pa se zdi, kakor da se hočejo kočarji osvoboditi in postaviti zoper velike kmete. Združujejo se v kočarskih društvih, ki vstvarjajo večje zveze in imajo že več svojih listov. Zlasti intenzivno je gibanje v plzenskem okraju. Agitacija gre največ zaradi rabe občinske zemlje, ki koristi izključno domačim, stalno v občini bivajočim kmetijskim elementom. Vprašanje ni brez važnosti, tem manj, ker je njegova prava učiteljica socialna demokracija! ... Na Slovenskem je v tem oziru še gosta tema. Ampak kar se godi na Češkem sedaj, se bo na Slovenskem godilo pozneje. Kajti vzroki so pri nas enaki, kakor na Češkem.

Čevljarski mojster Zamljen, ki ima «svojo» delavnico in prodajalnico na Kongresnem trgu št. 13., je sicer v javnem življenju vseh častij vrdden mož, v privatnem seve, je pa stvar malo drugačna. V «svoji» delavnici ima sedem pomočnikov, ki jih izkorišča prav po liberalni metodi izkoriščevanja. Seve: v «njegovi» delavnici ne velja za pomočnika nobena odpovedna doba; v soboto, dne 22. avgusta je kar trem odpovedal in jih izplačal. Za vzrok odpovedi ni navedel sicer ničesar, ampak delavci so se sami zavedli, da jih je gotovo le zategadelj odpustil, ker so v organizaciji. Zamljen kot pristen liberallec ne more videti organiziranega delavca v delavnici; zanj so samo taki, ki delajo v pondeljek in v torek «plau», v sredo pa sploh v delavnico ne pridejo. Opozarjamo vse čevljarske pomočnike na gosp. Zamljena; upamo tudi, da ne bo noben pošten delavec stopil v delo h gosp. Zamljenu. Za zavedne delavce naj velja bojkot Zamljenove delavnice v vsakem oziru, drugače se tega gospoda sploh ne bo navadilo manire.

Izseljevanje v Chile. Ministarstvo notranjih zadev razglašja z odlokom z dne 29. julija 1908, št. 26 095 ex 1908 v zadevi izseljevanja v Chile (izgovori Čile, južna Amerika) sledeče: Pomanjkanje delavcev, ki se je pokazalo kmalu po potresni katastrofi, se je kmalu pokrilo s podvojenim izseljevanjem. Razven tega pa je bila posledica gospodarske krize, da se delavcev ni več potrebovalo, nasprotno se jih je v celih množinah dopuščalo. — Vsporedno s tem dejstvom so tudi znatno padale plače, draginja življenskih potrebščin pa vedno naraščala; zlasti živila so se podražila do neverjetne in doslej še nepoznane višine. V takih okoliščinah je umevno, da je večina izseljencev, ki so dospeli v Chile leta 1907, po kratkem bivanju ondot, to deželo zopet zapustila. Naseljeniško posredovanje je bilo večidel v rokah koncesionarjev, izmed katerih pa mnogi niso izpolnjevali svojih dolžnostih, tako, da je bila chilaska vlada primorana, pogodbe z njimi pretrgati in jim odvzeti koncesije. Nasprotno pa je še v veljavi pogodba, ki jo je sklenila vlada v Chile z nekim italijanskim izselniškim agentom, ki se je obvezal, odposlati 30.000 izseljencev v Chile. V najkrajšem času baje že dospe tja prva «posiljatev» izseljencev. Z ozirom na omenjene razmere se mora sedaj od izseljevanja v Chile odločno odsvetovati, in to brez razlike, naj si bodo dotični kot delavci ali pa kot naseljenci (kolonisti) tja namenjeni.

«Slov. Narod» in delavski krogi. Piše se nam: Slovensko delavsko pevsko društvo «Slavec» je priredilo — oziroma po jezikavosti gotovih ljudi — «predznilo» si je napraviti izlet v Prago na razstavo ter tam nastopiti v dveh koncertih. Delavsko društvo je imelo lep namen, pokazati «bratom»

Čehom, da zna tudi slovensko delavstvo zastopati slovensko pesem in ne samo slovenska buržoazija. Da društvo ni povsem uspelo, ni krivda «Slavca», marveč »vzajemnost» bratov Čehov. A to je končno postranska stvar. Kar sem hotel pibiti, je dejstvo, kako se je pri tem vedla naša dnevna žurnalistika. Dočim je «Slovenec» prinesel skrajno zasukano poročilo o vsprejemu in koncertih, prišel je «Narod» na dan le z 2 bornima brzojavkama o sprejemu, o koncertu pa ni bev ni mev. Ali «delavsko» društvo ni toliko vredno, da bi list naprosil ob taki priliki svojega poročevalca (ako ga ima) v Pragi, da mu poroča? — Za razno štafažo pa mu je «delavsko» društvo dobro, kaj ne da? Za vsak giblje buržoazijskih društev mobilizira se ves žurnalistični štab «Slov. Naroda», če gre tako društvo le en kilometer iz mesta, za drugo najstarejše pevsko društvo na Kranjskem pa je škoda truda — seveda! Za shod časnikarjev se pa vendar zopet berači okoli pevskih društev za štafažo. — Junaki pa taki! Kar se pa tiče poročila «Slovenca», konstatiram le, da iz tega zlobno zasukanega poročila veje na vseh koncih in krajih škodoželjnost in maščevalnost. A «Slovenec» je predpusten list brez vrednosti, na katerem ni nikomur ležeče.

Strokovni pregled.

Zbor profesionistov iz tobačnih tovarn.

Konec.

V deputacijo, ki je imela predložiti te zahteve generalnemu ravnateljstvu, so bili izvoljeni:

Franc Petzka (Otakring), Rudolf Verovšek (Ljubljana), Gregor Domasar (Viniki), Bernhard Fiebich (Hodonin), Jan Machalek (Tabor), Mihael Helm (Hainburg), Henrik Vopravil (Otakring) in Rosmann (Celovec).

Dne 16. avgusta je bila na dnevnem redu organizacija. Poročal je sodrug Pattermann, ki je opozarjal, da je potrebna močna centralna organizacija, obsegajoča vse delavstvo tobačne režije.

Odposlanca iz Linca sta predložila sledečo resolucijo:

«Profesionisti ces. kr. tobačne tovarne stoje načeloma na stališču, da se mora zahtevati za vse profesioniste v ces. kr. tobačnih tovarnah nameščenje z dekretom. Sedanje razmere, da ostanejo vdove in sirote vseh moških delavcev v ces. kr. tobačnih tovarnah po smrti svojega hranitelja brez preskrbe, je nedopusten za državno podjetje. Tudi sedanja bolniščina ne odgovarja niti poslavnemu znesku.

Linski profesionisti stoje popolnoma na stališču zborovih sklepov in bodo porabili vsa dopustna sredstva, da dosežejo cilj. Z zadovoljstvom vzamejo na znanje vsak napredek, ne da bi popustili splošne zahteve. Vse profesioniste v tobačnih tovarnah pozivajo, naj se pridružijo centralni organizaciji in pričakujejo, da predloži centralno predstojništvo popoln načrt za stabiliziranje vseh profesionistov.»

Odposlanec iz Sedleca je izjavil, da ne more glasovati za zadnji odstavek, kajti v Sedlecu je en del profesionistov pri centralni organizaciji, drug del pri čeških nacionalcih, nekateri pa niso nikjer. Dobil je nalog, naj priporoča nevtralnno (nestrankarsko) organizacijo, v katero naj bi vstopili vsi profesionisti.

Sodrug Novak je pojasnil razmere v Sedlecu. Sodrug Rieder (Otakring) se je odločno izjavil zoper nevtralnno organizacijo, ker je nemogoča.

Sodrug Nader (od strokovne komisije) je obširno razlagal, zakaj je nevtralnna organizacija nemogoča. Nezmislno je, če zahtevajo neorganizirani, da naj bi se napredni, že organizirani delavci pridružili taki organizaciji, kakršno bočejo oni.

Sodrug Hinner (od severne železnice) svari pred nevtralnno organizacijo.

Resolucija se sprejme z glasovi vseh odposlancev, izvzemši one iz Sedleca in Budjejevic.

Med tem je bila izvoljena deputacija že pri generalnem ravnateljstvu in sodrug Petzka poroča o sprejemu. Dvorni svetnik baron Markl pl. Reinsee je sprejel deputacijo v navzočnosti višjega finančnega svetnika Derflingerja. Ta je izjavil, da sicer ne more obljubiti nič gotovega, ampak pri generalnem ravnateljstvu da so se prepričali, da se morajo razmere profesionalnih delavcev reformirati. Dvorni svetnik je izjavil, da se mu zdi zelo pametno stališče profesionistov, da ne vlagajo vseh zahtev naenkrat, ampak da hočejo doseči izvršitev polagoma tekom prihodnjih let. Obljubil je deputaciji, da bo podpiral želje deljavstva in je zahteval, naj se mu predloži zapisnik razprav ter vse pritožbe iz posameznih tovarn z utemeljitvijo.

Poročilo se je vzelo na znanje.

Potem se je sprejela sledeča resolucija sodruga Hipmanna:

«Zbor poziva centralno predstojništvo, naj skliče vsaj vsako tretje leto kongres.»

Sodrug Fürst je opozoril, kakšen napredek pomeni ta zbor. To se vidi, če se le primerja novoletni odgovor generalnega ravnateljstva s sedanjim. Pa tudi plodonosno delo organizacije dokazuje to. Odposlanci naj delujejo v tovarnah, da se izvrše zborovi sklepi.

Na to se je zaključil prvi zbor.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

Rdeči Prapor!

Naznanilo.

Ob štiristoletnici Trubarjevega rojstva spominja se prvega slovenskega reformatorja tudi slovenska socialno-demokratska stranka. Te dni je že izšla brošura

„Primož Trubar in slovensko ljudstvo“

v založbi «Delavske tiskovne družbe v Ljubljani».

Cena 8 vinarjev.

Opozarjamo sodruga in vse delavske organizacije na to. Prosimo, da takoj naroče to zanimivo in obenem zelo aktualno brošurico.

Štiristoletnico Trubarjevega rojstva pa proslavi socialno-demokratska stranka tudi s tem, da izda v založbi «Delavske tiskovne družbe» zanimivo protiklerikalno brošuro:

„V dobi klerikalizma“

ki bo obsegala nad vse poučno čtivo o klerikalizmu.

Želimo, da bi se te dve brošuri kar najbolj razširili med slovensko ljudstvo. S tem se bo tudi najbolj proslavil spomin Primoža Trubarja.

Na delo tedaj!

Razprodaja.

4 pare čevljev za K 7.—.

Po nakupu velike množine čevljev se oddajo čevlji kratak čas po sramotno nizki ceni, 2 para moških in 2 para ženskih čevljev z nabitimi močnimi podplati, modni, elegantni, močni. Velikost po cm. Vsi 4 pari stanejo samo K 7.—. Razpošilja se po povzetju. Zamena dovoljena. Ako blago ne ugaja, se denar vrne.

D. Kessler, Krakov 95/246.

Prodajam okoli 8000 metrov

ostankov posteljnega platna

(kanafas) zajamčeno la kvaliteta, samo izbrani ostanki po 8—16 metrov kos, za popoljno posteljno perilo 1 meter po 22 krajcarjev. Razpošilja se najmanj 40 metrov po postnem povzetju.

S. Stein, tovarna za platno

Nachod na Češkem.

Zaloga

Meščanske budjeviške pivovarne

Leopold Tomažič v Ljubljani

priporoča svoje priljubljeno in izborno pivo v sodčkih in steklenicah. Edino konkurenčno in nekartelirano podjetje na Kranjskem.

Telefon števil. 177.

KAVARNA

„Unione“

preje „Tedesco“ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Gostilna na Turjaškem trgu št. 1 (v Supančičevi hiši).

Tam se točijo prava naravna vina: Istijsko belo in črno, dalmatinsko, gorisko ter vino iz slovečih Brionskih otokov. Vedno sveže pivo vrček po 20 vinarjev. Dobra kuhinja. Vsled naraščajoče druginje cene jako zmerne.

Točna postrežba!

Za najmnogobrojnejši obisk se priporoča voditeljica.

Novost! Najnovejšo! Novost!

Izšel je pravkar

deseti zvezek knjižnice časopisa «Naprej», ki obsega krasno delo sodruga Elbina Kristana

Nevarni socializem.

Cena 30 vinarjev.

Vsakdo si mora kupiti in prečitati to delce, če hoče prav razumeti socializem.

Proti klerikalizmu!

Ali ste že prečitali znamenito brošuro

„Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost“

katero je spisal vseučiliški profesor cerkvenega prava dr. L. Wahrmund?

Dobi se v prodajalni „Delavske tiskovne družbe“ v Ljubljani, Dunajska cesta 20.